

Atli Dam, lögmaður í Norðurlandahúsinum:

Heimurin kann ikki liva við apartheid

— mest órættvísu og ógudiligu samfelagsskipan í søguni segði Atli Dam, lögmaður m.a. í Norðurlandahúsinum seinasta sunnudag, tá hann talaði í samband við føðingardag Nelson Mandela

Góðu áhoyrarar!

Lat meg beinanvegin siga, at eg skammist yvir, at okkara løgting ikki varð ført fyri at samtykkja lógina um bann fyri samvinnu við Suðrafrika.

Skammist og kenni meg keddan, tí Føroya navn vinnur onki við hesi støðu, serliga um hon kann skiljast so, at føroyingar taka undir við apartheid politikk og stuðla styrinum í Suðrafrika.

Men soleiðir er tað ikki, og soleiðis kann tað ikki verða.

Meirlutin av føroyingum ræðist og harmast slíkan politikk, og meirlutin av heimsins tjóðum visir hann frá sær við andstygd.

Stjórnarleiðarar úr flestu londum hava mót-mælt og sjálvt leiðarar úr høgurstýrdum londum mótmæla.

Um dagarnar hoyrdu vit fólk sum Reagan, Thatcher og Kohl nevnd fyri mót-mæli, og áheitan um at lata fongslaða mannin Nelson Mandela leysan.

Kortini er onkur seinasti eftir í Føroyum, sum lovfprisar stýrislag Suðrafrika.

At byrja við vil eg loyva mær at endurgeva nøkur orð søgd av føðingardagsbarninum Nelson Mandela:

Sjálvandi seti eg mitt persónliga frælsi hagt, men enn hægri meti eg tykkara frælsi. . . Eg elski ikki lívið minni enn tit.

Men eg kann ikki selja frumburðarrætt min bert fyri at sleppa leysur úr fongslu — eg kann heldur ikki selja tykkara.

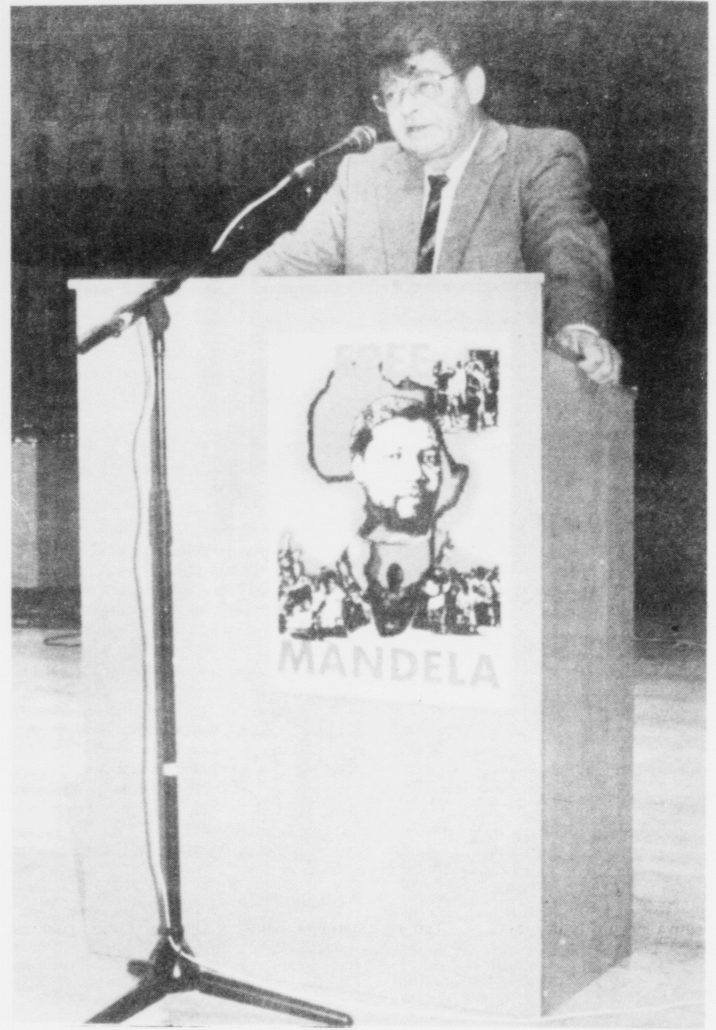
Eg siti í fongslu sum ubod fyri fólkid og felagsskap fólksins ANC, sum er bannaður.

Hvat merkir tað frælsi, sum mær stendur í bði, tá eg kann verða handtikin aftur hvørja lotu fyri at bróta apartheidlógirnar?

Hvat er tað fyri frælsi, ið stendur mær í bði, tá eg kann verða handtikin aftur hvørja lotu fyri at bróta apartheidlógirnar?

Hvat er tað fyri frælsi, ið stendur í bði, tá mitt suðrafrikanska statsborgaraskap ikki verður virt av stjórnini?

Bert fræls fólk kunna samráðast — fangar gera

— Tað er ein moralsk skylda hjá øllum demokratiskt hugsandi menniskjum at stuðla teimum demokratisku kreftunum í Suðrafrika sum virka móti apartheid, segði lögmaður

ikkí avtalur, tí hvorki kann ella vil eg geva stjórnini nakað lyfti í eini stund, hvar tit, fólk mitt og eg, eru ófræls.

Tykkara frælsi og mitt frælsi kunna ikki skiljast sundur. Eg komi aftur!

Við hesum orðum svaraði Mandela apartheidstjórnini aftur, tá hon í 1985 bjóðaði honum at sleppa úr fongslinum móti at gevast við øllum politiskum virksemi.

Hesi orð lýsa mannin Mandela — hansara styrki, lyndi og frælsistokka.

Men hesi orðini vísa eisini nakað um, hvussu tørført tað er hjá stjórnini at knasa hann.

Støða Mandelas sigur eisini nakað um, hvussu tørført tað er at berjast móti apartheid.

Støðan er ikki batnað, hon er versnað — «litla apartheid» er burturbaint, t.d. forboð móti rasublanding, passlógirnar eru avtiknar. Men istaðin er komið «stóra apartheid», t.v.s. eitt nú burturtvingu til Homelands, ella Bantustant ella hvat alt nú eitur.

Helvtin av teim svørtu eru í dag vorðin statsleys í tí Suðrafriku, sum liggur uttan fyri »heimlandini«.

24 milliónir sleppa ikki at gera av, hvar tey skula

búgva. Ongi svørt hava atkvøðurætt til parlament-ið.

Endamálið við øllum er ein markleys mergsúgving av tí svarta fólkinum. Tey skulu levera arbeiðsmegi til hvíta vinnulívið.

Maður verður skildur frá familjuni. Skúlagongdin hjá teim svørtu børnunum — teimum milliónunum, sum verða landsforvist til Bantustans — er fyri stør-um afturstigum.

Barnadeyðin er ein tann hægsti í heiminum.

Tey svørtu fáa í Bantustans ta vánaligastu jørð-

oym. — Sum eg havi skilt undir vitjanini her í Føroyum, so eru fólk sera trúgvandi. Tað hevði tí verið áhugavert, um Tutu ella annar kirkjuleiðari í Suðrafrika, kom til Føroya og kundi greitt tykkum frá sínum sjónarmiðum og royndum. Tað er ikki fyri einki, at hann fekk nobelfriðarheiðurslønina.

— Sum eg havi skilt undir vitjanini her í Føroyum, so eru fólk sera trúgvandi. Tað hevði tí verið áhugavert, um Tutu ella annar kirkjuleiðari í Suðrafrika, kom til Føroya og kundi greitt tykkum frá sínum sjónarmiðum og royndum. Tað er ikki fyri einki, at hann fekk nobelfriðarheiðurslønina.

um eina konfrontation millum kirkju og stat.

Skerja og avtaka vunnin rættindi

Pritz Dullay sigur viðari, at tað hevur eydnast Botha at skerja ella heilt avtaka rættindi, sum eitt nú arbeiðarafelagini hava vunnið seinastu árin.

Arbeiðarafelagsskapirnir hava mist hesi rættindi

undir undantaksstöðuni, men nú ætlar stýrið at avtaka hesi rættindi við lóg, so slík skerjing av einstaklinga- og felagsfrælsinum verður at galda í alla tíð. Hetta fer at elva til veruligt stríð, heldur Pritz Dullay.

— Men hvørjar møguleikar hevur so kirkjan at broyta stöðuna í landinum, tá hetta ikki enn hevur eydnast øðrum?

— Nú øll apartheidandstöða hevur fingið kjäftband er eyðsæð, at kirkjan er einasta rödd, sum enn hoyrist. Men hon er vorðin ein týðningarmikil anti-apartheidrödd, sum talar sok teirra svørtu. Kirkjan er neyvnan før fyri at broyta nakað einsamøll, men bert saman við øðrum felagsskapum.

— Desmond Tutu, biskuppur, hevur oftani tikið

harðliga til orðanna móti apartheid. Hann hevur eisini víst á, at vápnaður upp-reistur kann gerast einasti møguleikin hjá teimum svørtu fyri at koma apartheidskipanini til lívs. Hvussu ber tað til, at hann ikki er settur í fongsl?

— T áð hevði verið ein tápulig ger, um teir hvítu settu hann fastan — ja, skapti enn ein Mandela. Tað tora teir ikki. Um-

framt at hann er kirkjuleiðari, og tí kendur í átrúnaðarligum umhvøvi kring allan heim, er hann eisini vinnari av nobelvirðislønini, og tí torir eingin at gera honum nakað.

Tutu til Føroya?

Pritz Dullay sigur annars, at tað kundi verið eitt gott hugskot at fingið ein mann sum Tutu til Fø-

